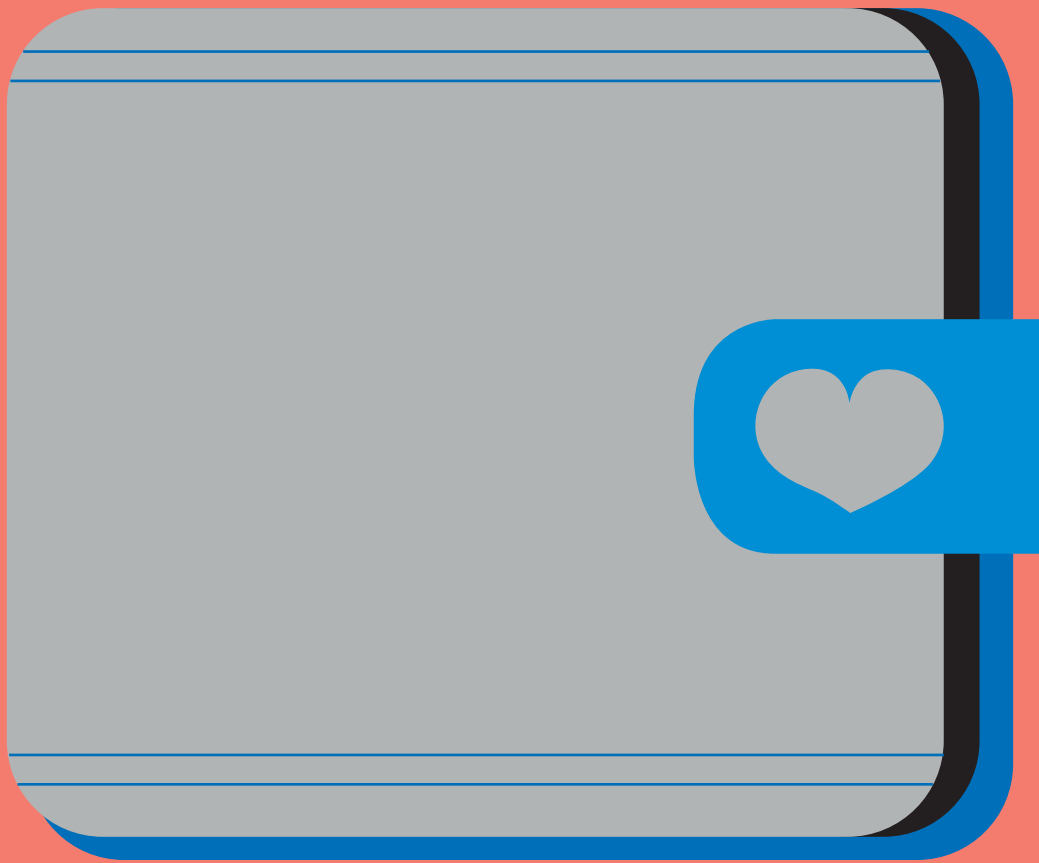

FORENA

HALVA LÖNEN

Pensionsrasen fortsätter i oförminskad takt

HELA LIVET

INNEHÅLL

Sammanfattning	4
Inledning	5
Pensionsraset fortsätter i oförminskad takt	6
Låginkomsttagare får mer i pension än vad de fick i lön	8
Män får 65 556 kronor mer i pension per år än kvinnor	9
Ökad livslängd sänker den allmänna pensionen	10
Höjd pensionsålder räcker inte för att nå 60 procent i pension	12
Trots längre livslängd tar nästan alla ut pension vid 65 år	15
De flesta vill gå tidigt, men tror att de måste gå senare i pension	15
Pensionsreform 2024 – Forenas förslag till trygga pensioner	16

SAMMANFATTNING

- Sedan den första årskullen gick i pension inom ramen för det reformerade allmänna pensionssystemet har kompensationsnivån rasat från 61 till 45 procent av slutlönen. Årskullarna som är födda 1938 och 1939 fick 61 procent i pension av slutlönen, medan den yngsta årskullen födda 1953 fick 45 procent. Det är den lägsta nivån någonsin. Det allmänna pensionssystemet har som målsättning att ge en pension på minst 60 procent av slutlönen.
- Den genomsnittliga allmänna pensionen för årskull 1953 uppgick till 13 303 kronor per månad före skatt. Om pensionsnivån bibehållits på 61 procent skulle pensionen ha varit 4 521 kronor högre per månad, det vill säga 17 824 kronor före skatt och 14 525 kronor efter skatt. Det som verkligen lyfter nyblivna pensionärer över fattigdomsgränsen är tillskottet från deras tjänstepensioner och privata pensionssparande. Det ger i genomsnitt en total pension på 73 procent, eller 21 427 kronor per månad före skatt och 16 922 kronor per månad efter skatt, för personer födda 1953.
- Endast höginkomsttagarna fick en allmän pension som efter skatt översteg SCB:s gräns för låg ekonomisk standard med en marginal på 289 kronor per månad.
- Män födda 1953 får 65 556 kronor mer i pension per år än kvinnor. Kvinnor födda samma år får i genomsnitt en total pension på 18 834 kronor/månad, vilket motsvarar knappt 78 procent av den genomsnittliga pensionen för män i samma årskull (24 297 kronor/månad).
- Morgondagens pensionärer kan få det väsentligt sämre på grund av att dagens pensionsfall kan förväntas fortsätta om inget görs. Pensionsnivån kryper under 45 procent av slutlönen för alla som är födda efter år 1961 och faller under 40 procent för alla födda efter år 1992.
- Med pensionsgruppens förslag till riktålder höjs pensionerna till drygt 50 procent av slutlönen för de flesta årskullar födda efter år 1959.
- Normen om att ta ut pension vid 65 år är stark. Drygt 50 procent i årskull 1953 tog ut hela sin allmänna pension när de fyllde 65 år. Inkluderas även de som redan innan sin 65-årsdagen hade tagit ut hela sin allmänna pension stiger andelen till hela 87 procent.

INLEDNING

År 2019 publicerade Forena sitt pensionspolitiska program, Pensionsreform 2024, där vi granskade samtliga tre delar av det svenska pensionssystemet, det vill säga allmän pension, tjänstepension och privat pensionssparande. I denna rapport uppdaterar vi programmets analysunderlag. Statistiska Centralbyrån har därför på vårt uppdrag gjort en särskild registerbearbetning och tagit fram uppgifter om förvärvsinkomster, pension, inkomster av kapital och bostadstillägg för personer födda 1953.

Vi jämför bland annat pensionärernas totala pension med deras slutlön, det vill säga den genomsnittliga förvärvsinkomsten från de sista fyra åren före pension. Mot bakgrund av att det allmänna pensionssystemet är avgiftsbestämt har vi valt att endast ta med individer som är födda i Sverige eller som har ett invandringsår som ligger minst 30 år bakåt i tiden.

Rapporten är skriven av Forenas samhällspolitiska chef Håkan Svärdman.

PENSIONSRASET FORTSÄTTER I OFÖRMINSKAD TAKT

Sveriges tidigare pensionssystem med folkpension och ATP gav i regel en pension som motsvarande 60 – 65 procent av slutlönen. En nivå som också dagens allmänna pensionssystem har som målsättning att leverera. För drygt tio år sedan kom de första indikationerna på att det skulle bli svårt att nå upp till målnivån. Detta bekräftades också av den granskning av kompensationsnivån som Forena för två år sedan presenterade i sitt pensionspolitiska program, Pensionsreform 2024. Pensionsraset fortsätter dessvärre i oförminskad takt, visar årets uppföljande granskning.

Sedan dagens allmänna pensionssystem infördes är det endast de två äldsta årskullarna som har fått en pension som motsvarar minst 60 procent av slutlönen, medan de yngsta årskullarna inte ens når upp till 50 procent av slutlönen. Och för årskull 1953 noteras den lägsta allmänna pensionen någonsin, 45 procent av slutlönen. En minskning på två procentenheter jämfört med föregående årskull.

Den sammanlagda pensionen är dock högre, merparten av tillskottet kommer från tjänstepensionen och en mindre del från privat pensionssparande. Omkring 90 procent av alla pensionärer har tjänstepension och drygt hälften har även privat pension. Under åren 2003 – 2010 sjönk den sammanlagda pensionsnivån trendmässigt för nyblivna pensionärer. Fallet sker från 86 procent till 76 procent av deras slutlön. Därefter steg pensionsnivån något och för att därefter stabiliseras på 78 procent av slutlönen fram till årskull 1950, men har därefter åter börjat sjunka och nådde sin lägsta nivå hittills, 73 procent av slutlönen för årskull 1953 (se diagram 1).

DIAGRAM 1: TOTAL PENSION SOM ANDEL AV SLUTLÖN, PROCENT

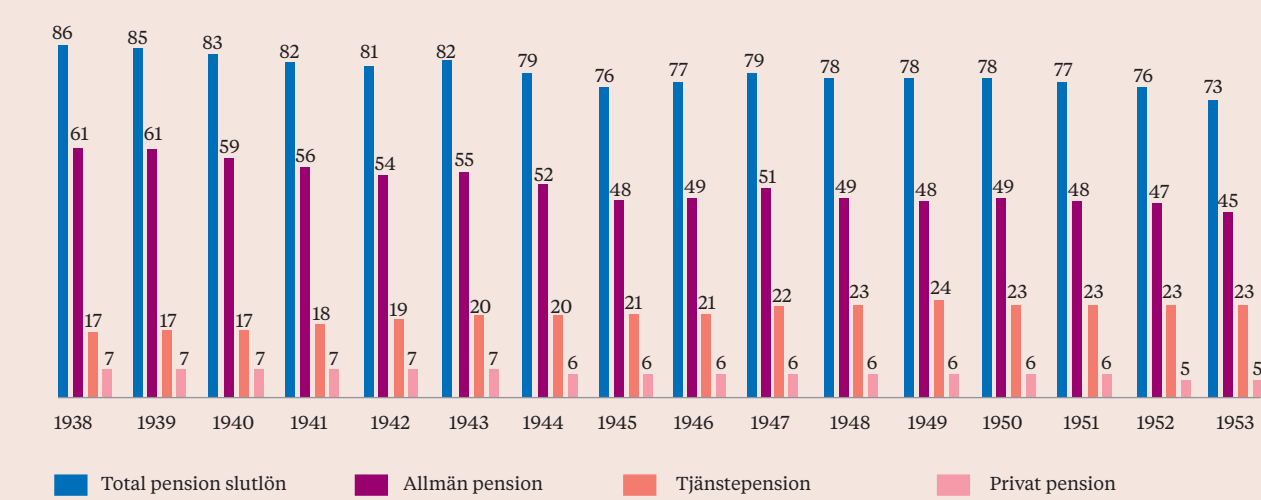
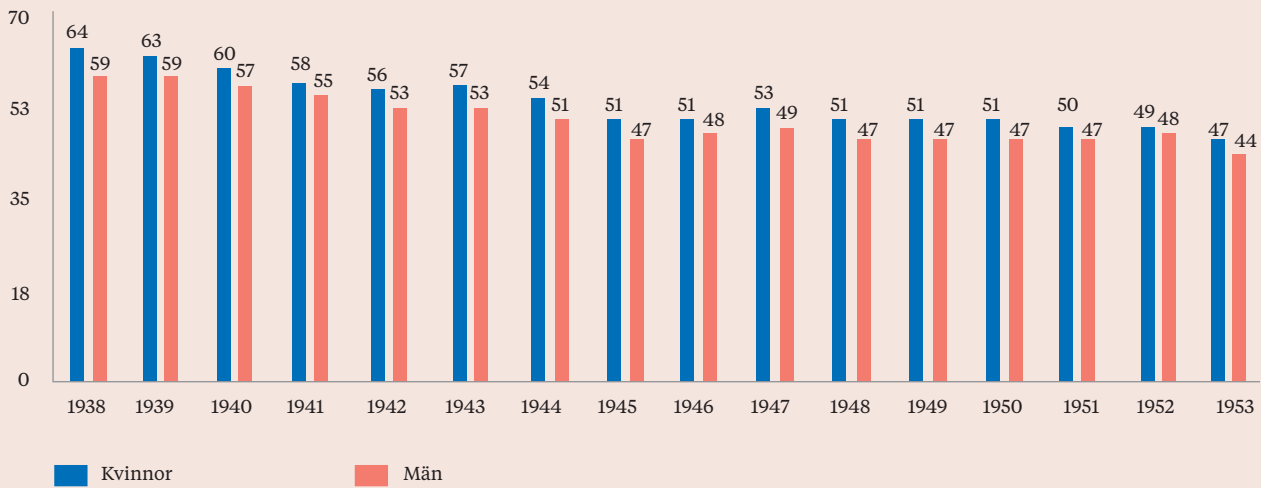

DIAGRAM 2: ALLMÄN PENSION FÖR SLUTLÖN FÖR KVINNOR OCH MÄN, PROCENT

I kronor motsvarar den totala bruttopensionen 14 700 kronor/ månad för årskull 1938, varav den allmänna pensionen uppgick till 10 500 kronor (i 2004 års priser). För årskull 1953 uppgick den totala bruttopensionen till 21 427 kronor/månad, varav 13 303 kronor i allmän pension (i 2019 års priser).

Av våra siffror framgår inte hur många som har garantipension, men Pensionsmyndigheten kan visa att 30 procent av samtliga pensionärer över 65 år hade garantipension. Det är betydligt fler kvinnor än män, 78 respektive 22 procent. Vi kan emellertid i vårt underlag se hur stor andel av de nyblivna pensionärerna som har beviljats bostadstillägg. En märkbar ökning kan noteras. Från 8 till 12 procent när vi jämför årskull 1942 och årskull 1953. Andelen har mer än fördubblats hos männen som gick från 5 till 10 procent medan andelen ökade från 11 till 13 procent bland kvinnorna. Motsvarande andel med bostadstillägg hos samtliga pensionärer år 2019 var 13 procent.

¹ Slutlönen definieras utifrån genomsnittet för pensionärernas förvärvsinkomst från de sista fyra åren innan de gick i pension. Hela pensionen jämförs mot hela slutlönen. Vi rensar alltså inte bort inkomster som ligger över pensionssystemets intjänandetak som idag ligger på 45 833 kronor per månad eller reducerar slutlönen till en pensionsgrundad inkomst (PGI), som motsvarar 93 procent av förvärvsinkomsten under intjänandetaket. Med total pension menas den sammanlagda summan av allmän pension, tjänstepension och privat pension. Av årskull 1953 var det 50 procent som tag ut hel allmän pension när de blev 65 år. Endast den gruppen ingår när kompensationsnivån beräknas. Av samtliga i årskullen hade 87 procent tagit ut pension när de hade fyllt 65 år. Endast 13 procent hade inte tagit ut hel pension efter 65 år.

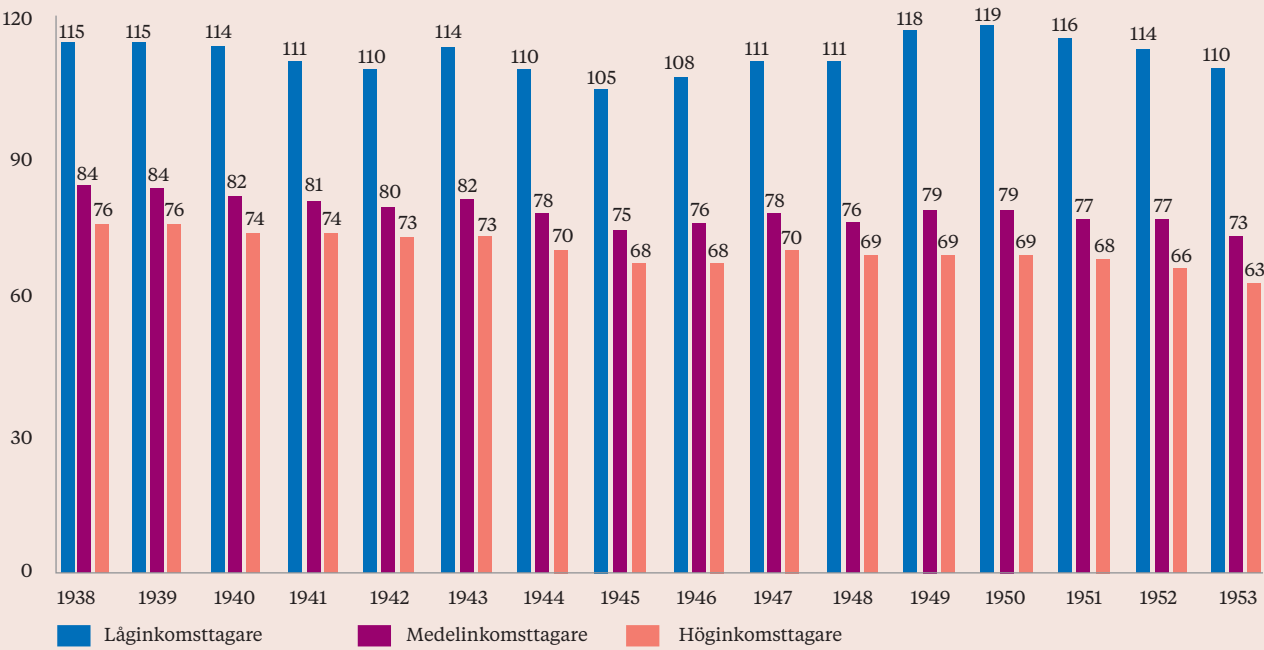
LÅGINKOMSTTAGARE FÅR MER I PENSION ÄN VAD DE FICK I LÖN

För att få en uppfattning om pensionsnivån för olika grupper i samhället har vi delat upp samtliga pensionärer utifrån deras tidigare inkomstnivå. Personer som var låginkomsttagare innan pensioneringen fick en förbättring av sin ekonomiska situation som pensionärer. Deras totala pension motsvarar mellan 118 och 105 procent av slutlönen beroende på årskull. Medelinkomsttagare ligger på 84 – 73 procent av slutlönen medan höginkomsttagarna ligger på 76 – 63 procent (se diagram 3). För omkring en tredjedel av låginkomsttagarna förstärks den ekonomiska standarden ytterligare av att de har rätt till bostadstillägg.

Även om låginkomsttagarna får en pension som är högre än tidigare lön är ersättningen låg. I genomsnitt får en låginkomsttagare som är född 1953 drygt 13 600 kronor i månaden i total pension före skatt, varav den allmänna pensionen uppgår till 10 600 kr i 2019 års priser. Medelinkomsttagare får 20 400 kronor i månaden varav 13 400 kronor i allmän pension. Höginkomsttagare födda 1953 har drygt 32 600 kronor i månaden i total pension och en allmän pension på 16 200 kronor i månaden. Skillnaden i allmän pension mellan låg- respektive höginkomsttagare är i genomsnitt 5 800 kronor i månaden. Flertalet låginkomsttagare är kvinnor, men andelen har minskat från 76 procent för årskull 1938 till 61 procent för årskull 1953. Medan andelen männen utgör 64 procent av höginkomsttagarna hos årskull 1953.

SCB:s gräns för låg ekonomisk standard uppgick till 13 090 kronor år 2019. Endast höginkomsttagarna fick en allmän pension som efter skatt översteg denna gräns med en marginal på 289 kronor.

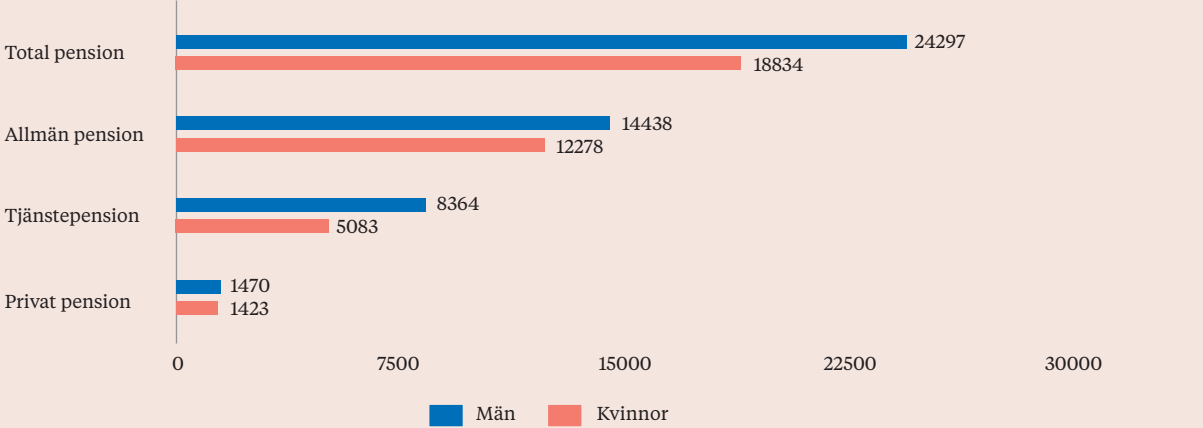
Diagram 3: Total pension som andel av slutlön för låg-, medel- och höginkomsttagare procent

MÄN FÅR 65 556 KRONOR MER I PENSION ÄN KVINNOR

Vår undersökning visar att den genomsnittliga totala pensionsnivån för kvinnor födda 1953 uppgick till 18 834 kronor/månad, vilket motsvarar 78 procent av den genomsnittliga pensionen för män i samma årskull (24 297 kronor/månad) (se diagram 4). En skillnad på 5 463 kronor per månad eller 65 556 kronor per år. Sedan den första årskullen som gick i pension i det reformerade pensionssystemet har gapet minskat med 8,5 procentenheter, dock är gapet oförändrat jämfört med föregående årskull.

Diagram 4: Pension för kvinnor och män födda 1953, kronor/månaden

² Låginkomsttagare är pensionärer som har en inkomst som ligger under den första kvartilen för personer 24–64 år utifrån inkomsterna under de fyra år som föregick respektive årskulls pensionsår. Medelinkomsttagare är pensionärer som har inkomst som ligger mellan första och tredje kvartilen och höginkomsttagare ligger över den tredje kvartilen för personer 24–64 år utifrån inkomsterna under de fyra år som föregick respektive årskulls pensionsår.

³ Skatteberäkningen är gjord på Skatteverkets hemsida. Beskattningsår 2019 angiven kommun Stockholm dock utan församlingsskatt.

ÖKAD LIVSLÄNGD SÄNKER DEN ALLMÄNNA PENSIONEN

Att den totala pensionsnivån faller förklaras av att den allmänna pensionen successivt har minskat från 61 procent av slutlönen för årskull 1938 till 45 procent för årskull 1953. Pensionsfallet var som kraftigast när årskullarna 1940 till 1945 gick i pension, från 61 till 48 procent. Därefter steg den allmänna pensionen upp till 51 procent för att därefter återigen sjunka ned mot 45 procent av slutlönen. Den långsiktiga trenden med fallande allmänna pensioner beror huvudsakligen på att den förväntade livslängden ökar för varje ny årskull som går i pension. Trots den nedåtgående trenden stiger emellertid den allmänna pensionen med någon procentenhet under vissa år. Förklaringen är kopplad till pensionssystemets värdesäkringsmekanism, som kallas följsamhetsindex. De år följsamhetsindex inte överstiger tre procent kan vi notera att pensionsnivån sjunker, medan nivån stiger med ett eller par procentenheter de år följsamhetsindex överstiger tre procent (se tabell 1).

Mot bakgrund av att följsamhetsindex är fastställt till 2,1 procent för år 2020 kan vi förvänta oss att årskull 1954 kommer att få en allmän pension som ligger under 45 procent av slutlön. Det är också den första årskull som fullt ut omfattas av det reformerade pensionssystemet. För att kompensera effekten av följsamhetsindexeringen och den ökade livslängden skulle varje årskull födda efter år 1939 senarelägga sin pension med 3 – 4 månader jämfört med föregående årskull. Det betyder att årskull 1953 skulle ha gått i pension vid 69 år för att nå motsvarande andel i allmän pension som årskull 1938.

⁴ Beräkningen baseras på följande antaganden. Årslönen för årskull 1953 uppgår till 350 637 kr och 61 procent i pension motsvarar då 213 888 kronor. Det betyder att årskullens nuvarande pension måste höjas med drygt 33 procent. För varje månad pensionen senarelägg höjs den med 0,7 procent. Divideras 33 med 0,7 blir det 47,14 månader. Pensionsåldern ska följaktligen senareläggas med knappt 47 månader efter 65 årsdagen, vilket ger en alternativ pensionsålder på 69 år.

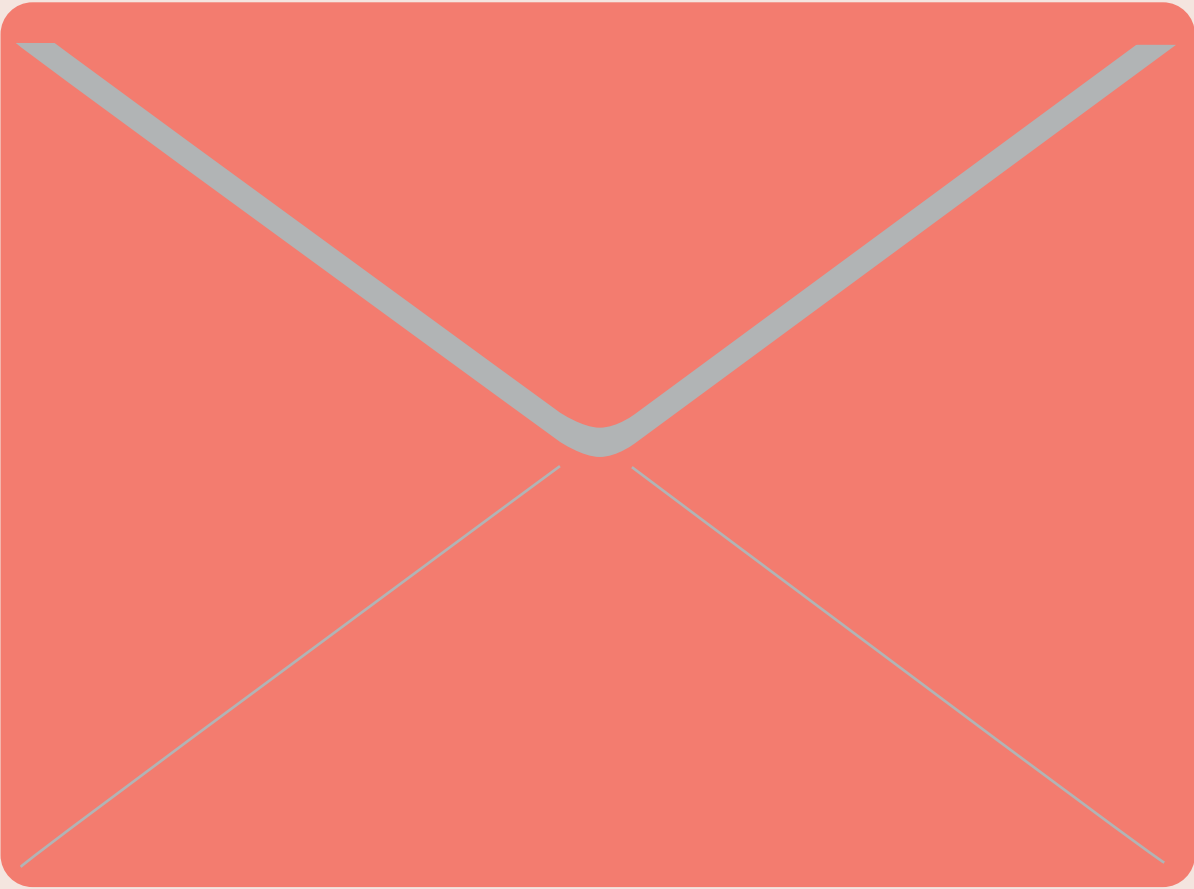
TABELL 1: SAMBANDET MELLAN NIVÅN PÅ DEN ALLMÄNNA PENSIONEN OCH FÖLJSAMHETSINDEX

ÅRSKULL	BERÄKNINGSÅR FÖR PENSION	GENOMSNITTLIG ALLMÄN PENSIONS NIVÅ SOM ANDEL AV SLUTLÖN (%)	ÅRETS FÖRÄNDRING AV FÖLJSAMHETSINDEX (%)
1938	2004	61	1,8
1939	2005	61	0,8
1940	2006	59	1,1
1941	2007	56	1,6
1942	2008	54	2,8
1943	2009	55	4,5
1944	2010	52	-3
1945	2011	48	-4,3
1946	2012	49	3,5
1947	2013	51	4,1
1948	2014	49	-2,7
1949	2015	48	0,9
1950	2016	49	4,2
1951	2017	48	2,8
1952	2018	47	1,0
1953	2019	45	1,4
1954	2020	Ej beräknad	2,1
1955	2021	Ej beräknad	0,5

HÖJD PENSIONSÅLDER RÄCKER INTE FÖR ATT NÅ 60 PROCENT I PENSION

Hösten 2019 beslutade riksdagen om att införa en så kallad riktålder och att höja den tidigaste uttagsåldern för allmän pension från 61 till 62 år. Avsikten är att riktåldern ska styra åldersgränserna i det allmänna pensionssystemet och angränsande socialförsäkringar och fungera som ett riktmärke för den enskilde individens pensionsbeslut. Förra året höjdes också åldersgränsen för att stå kvar i tjänst från 67 till 68 år, den så kallade LAS-åldern.

I tabell 2 redovisas när åldersgränserna för respektive årskull föreslås höjas. Höjningen av tidigast uttagsålder från 61 till 62 år gäller födda 1959. Om två år planeras garantipensionsåldern höjas från 65 till 66 år, vilket kommer att gälla för årskull 1958. Samt att LAS-åldern lyfts ytterligare ett år, till 69 år. År 2026 är avsikten att samtliga åldersgränser är infasade med varandra, det vill säga att tidigast uttagsålder ska ligga tre år innan riktåldern som dessutom är densamma som garantipensionsåldern. LAS-åldern vill pensionsgruppen knyta framöver till riktåldern så att det blir en viss tidsrymd mellan de två åldersgränserna.

TABELL 2: PENSIONSGRUPPENS FÖRSLAG TILL NYA ÅLDERSGRÄNSER

ÅRSKULL	TIDIGASTE UTTAGSÅLDER	GARANTIPENSIONSÅLDER	RIKTÅLDER
1957	61	65	65
1958	61	66 (år 2023)	66
1959	62	67 (år 2026)	67
1960	62 (år 2020)	67	67
1961	63	67	67
1962	63	67	67
1963	64	67	67
1964	64	67	67
1965	64	67	67
1966	64	67	67
1967	64	67	67
1968	64	68 (år 2035)	68
1969	64	68	68
1970	64	68	68
1971	65	68	68
1972	65	68	68
1973	65	68	68
1974	65	68	68
1975	65	68	68
1976	65	68	68
1977	65	68	68
1978	65	68	68
1979	65	68	68
1980	65	68	68
1981	65	68	68
1982	65	68	68
1983	66	69 (år 2051)	69

Källa: De 2019:2 och proposition 2018/2019:133

Pensionsgruppen har i promemorian Höjda åldersgränser i pensionssystemet och andra trygghetssystem (Ds: 2019:2) visat att de föreslagna åldersgränserna höjer pensionsnivåerna i genomsnitt till 53 procent av slutlönen. För att pensionsnivån ska komma upp till 60 procent krävs att pensionsavgiften höjs från 17,21 till 18,5 procent. Tillsammans med tjänstepensionen uppnås 66 – 76 procent av slutlönen. En nivå som uppnås under förutsättning att individen har en månadsinkomst på 31 000 kronor och arbetar heltid från och med 23 års ålder fram till riktåldern.

Vi har provat effekten av riktåldern genom att göra en framskrivning av pensionsnivån som bygger på antagandet att alla årskullar födda efter 1953 kommer att tjäna in samma genomsnittliga pensionsrätt som årskull 1953 (se tabell 3). Ett genomsnitt som samlar summan av livets vändningar bättre än en ideal typfallsindivud. Av nedanstående tabell framgår att vår framskrivning ger en pensionsnivå som ligger i underkant med Pensionsgruppens resultat. Framskrivningen är givetvis en grov förenkling som inte tar hänsyn till tänkbara förändringar av de förutsättningar som är viktiga för att människor ska kunna skaffa sig en trygg pension. Förändringar i samhällsekonomin tillväxt, sysselsättningen, arbetslösheten, sjukfrånvaron, löneutvecklingen samt avkastningen på kapitalet i AP-fonderna och de individuella premiepensionskontona kan snabbt påverka nivån på pensionerna. Vilket inte minst det senaste decenniet har visat.

TABELL 3: FRAMSKRIVNING FÖR ALLMÄN PENSION SOM ANDELAV SLUTLÖN, PROCENT⁵

ÅRSKULL	PENSIONS­NIVÅ VID 65 ÅR	RIKT­ÅLDER*	PENSIONS­NIVÅ ENLIGT RIKTÅLDER	ÅRSKULL	PENSIONS­NIVÅ VID 65 ÅR	RIKT­ÅLDER*	PENSIONS­NIVÅ ENLIGT RIKTÅLDER
1954	45%	65	45%	1979	41%	68	49%
1955	45%	65	45%	1980	41%	68	49%
1956	45%	65	45%	1981	41%	68	48%
1957	45%	65	45%	1982	41%	68	48%
1958	45%	66	45%	1983	41%	69	51%
1959	45%	66	47%	1984	40%	69	51%
1960	45%	67	50%	1985	40%	69	51%
1961	45%	67	49%	1986	40%	69	51%
1962	44%	67	50%	1987	40%	69	51%
1963	44%	67	50%	1988	40%	69	51%
1964	44%	67	49%	1989	40%	69	51%
1965	44%	67	49%	1990	40%	69	50%
1966	43%	67	49%	1991	40%	69	50%
1967	43%	67	48%	1992	40%	69	50%
1968	43%	68	49%	1993	39%	69	50%
1969	43%	68	49%	1994	39%	60	50%
1970	43%	68	49%	1995	39%	70	51%
1971	42%	68	50%	1996	39%	70	51%
1972	42%	68	50%	1997	39%	70	51%
1973	42%	68	50%	1998	39%	70	51%
1974	42%	68	49%	1999	39%	70	52%
1975	42%	68	49%	2000	39%	70	52%
1976	42%	68	49%	2001	38%	70	51%
1977	42%	68	49%	2002	38%	70	51%
1978	41%	68	49%	2003	38%	70	51%

* Riktåldern är hämtad från Pensionsmyndighetens typfallsmodell den 4 februari 2021

⁵ Framskrivningen är baserad på den genomsnittliga pensionsbehållningen för årskull 1953 som uppgick till 2 689 950kronor och en slutlön år 2019 på 350 637 kr/år. Pensionsbehållningen ökar därmed med 64 867 kr för varje år som pensioneringen skjut upp. Varje efterkommande årskull förväntas uppnå årskull 1953: ornas pensionsbehållning som divideras med Pensionsmyndighetens preliminära delningstal för pension vid 65 år samt det förslag till riktålder som framgår av proposition 2018/19:133 samt Pensionsmyndighetens typfallsmodell som anger riktålder för samtliga årskullar.

TROTS LÄNGRE LIVSLÄNGD TAR NÄSTAN ALLA UT PENSION VID 65 ÅR

Hälften i årskull 1953 började ta ut hela sin allmänna pension när de fyllde 65 år. Inkluderar vi även dem som redan innan 65 årsdagen hade tagit ut hela sin allmänna pension stiger andelen till hela 87 procent. Endast 13 procent av årskullen hade inte börjat ta ut hela sin allmänna pension från och med att de hade fyllt 65 år. Motsvarande andel i årskull 1938 var hela 17 procent. I den årskullen var däremot 65-årsnormen starkare, hela 83 procent påbörjade helt uttag av allmän pension från och med sin 65 årsdag, medan endast 2 promille av årskullen tog ut hela pensionen innan 65-årsdagen, vilket motsvarar 180 personer. I årskull 1953 tog 37 114 personer ut hela sin allmänna pension innan 65 årsdagen, vilket motsvarar 37 procent av samtliga i årskullen.

DE FLESTA VILL GÅ TIDIGT, MEN TROR ATT DE MÅSTE GÅ SENARE I PENSION

Ovanstående 65-årsnorm är även utbredd hos dagens yrkesaktiva. När Novus, på Forenas uppdrag, tillfrågade ett representativt urval av befolkningen om när de skulle vilja gå i pension uppger varannan att de vill gå innan 65 år.⁶ Denna vilja är som störst hos yrkesverksamma inom LO-förbunden där hela 59 procent vill gå i pension mellan 62 och 63 års ålder. En fjärdedel vill gå vid 65 år och en lika stor andel önskar att gå vid 66 år eller senare. Även om viljan är stark att gå tidigt i pension tror endast 17 procent att det är realistiskt att gå i pension innan 65 år. Nästan två tredjedelar bedömer att de måste jobba till 66 års ålder eller senare, medan en fjärdedel tror att pensioneringen kommer att ske vid 65 år.

Den starka 65-årsnormen är en signal om att många av oss upplever vårt arbete som fysiskt slitsamt, men även att vi finner fritiden mer meningsfull än arbetet. För att höja pensionsåldern och bryta 65-årsnormen, vilket är nödvändigt. Både för att upprätthålla ett hållbart pensions-system som ger pensioner som garanterar en ekonomisk standardtrygghet och skapar förutsättningar att sätta våra egna högst personliga pensionsåldrar krävs en rad förändringar. Bland annat behövs en rejäl attitydförändring, särskilt hos arbetsgivarna för att komma bort från dagens ålderism. Vi behöver också riva upp en del hinder i form av otidsenliga åldersgränser och regler inom så väl i socialförsäkringarna och i tjänstepensionsavtalen. Samtidigt är det centralt att de som på grund av sjukdom och förslitning tryggt kan bli pensionärer trots att de inte har uppnått den framtida riktåldern för allmän pension.

PENSIONSREFORM 2024 – FORENAS FÖRSLAG TILL TRYGGA PENSIONER

För att lyfta den allmänna pensionen till minst 60 procent av slutlönen för vanliga löntagare och ge ett reellt skydd mot fattigdom föreslår Forena sex stycken reformförslag. Härigenom värnas principerna som låg till grund för 1994-års pensionsreform som betonade arbete, trygghet och hållbarhet.

1. HÖJD PENSIONSÅLDESAVGIFT OCH PENSIONSÅLDER

- Återställ pensionsavgiften från 17,21 till 18,5 procent, det vill säga att pensionsrätten ska motsvara 8,5 procent av en pensionsgrundad inkomst på högst 7,5 inkomstbasbelopp.
- Pensionsavgiftshöjningen bör omfatta framtida såväl som redan intjänande pensionsrätter, vilket innebär att inkomstpensionerna för dagens och morgondagens pensionärer höjs med 7 procent.
- Pensionsavgiften bör i sin helhet betalas i form av ålderspensionsavgift som ingår i arbetsgivaravgiften. Genom att kvitta denna höjning mot exempelvis en lägre allmän löneavgift blir förändringen kostnadsneutral för anställda och arbetsgivare.

2. LIKVÄRDIG PENSIONSÄTT PÅ INKOMST OCH ERSÄTTNING

- Pensionsavgiften vid föräldraledighet, vård av barn, sjukfrånvaro och arbetslöshet bör beräknas på bakomliggande inkomst och inte på utbetald ersättning som idag.

3. ETT SÄKRARE PREMIEPENSIONSSYSTEM

- Traditionell pensionsförsäkring bör vara valbart i premiepensionssystemet.
- För att minska risken för kraftig värdeminskning av premiepensionskapitalet bör samtliga valbara fonder i premiepensionssystemet tillämpa åldersanpassad riskprofil för sparare som fyllt 60 år.
- Inför en insättningsgaranti i premiepensionssystemet som ersätter pensionskapital som förskingrats på grund av oaktsamhet eller avsiktligt av fondbolag.
- Rätten att överföra premiepension mellan makar bör slopas. Istället bör ekonomiska incitament för privat pensionsförsäkringssparande införas.

4. ETT TRYGGARE GRUNDSKYDD

- Inkomstindexera garantipensionen
- Stärk bostadstilläggets fördelningsmässiga profil.

5. UPPMUNTRA KOMPETENSUTVECKLING OCH OMSTÄLLNING

- Avsättningen till pension vid studier bör höjas för att minska risken för lägre framtida pension.

6. ANPASSA SOCIALFÖRSÄKRINGSSYSTEMET

- Åldersgränserna för socialförsäkringarna knyts till de nya åldersgränserna i pensions-systemet.
- En särskild åldersfaktor i sjukersättningssystemet bör införas för att förhindra en tidigareläggning av pensionsåldern hos äldre arbetskraft som av medicinska skäl inte kan förväntas arbeta fram till riktåldern.

⁶ Novusundersökningen genomfördes under perioden 11 – 18 december 2020.

